

22.1.2010

JÄMSÄN KAUPUNGIN VALTIONOSUUDET VUONNA 2010

Vuoden 2010 valtionosuusuudistus on toteutettu kehyspäätöksessä 26.3.2009 päätetyltä pohjalta. Päätöksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen, kirjaston, kuntien kulttuuritoimen sekä asukaskohtaisen taiteen perusopetuksen valtionosuudet on yhdistetty ns. yhden putken malliksi ja hallinnoitavaksi valtionvarainministeriöstä. Alkuperäinen uudistus on toteutettu supistetussa muodossa niin, että vain ne välttämättömät muutokset, jotka johtuvat valtionosuuksien yhdistämisestä toteutetaan. Yhdistämisen on katsottu edellyttävän siirtymistä esi- ja perusopetuksessa valtionosuuden määräytymiseen ikäluokkapohjaisesti. Hallituksen esitys (He 174/2009) vuoden 2010 valtionosuusuudistuksesta annettiin 2.10.2009. Laki on vahvistettu 29.12.2009 ja tullut voimaan 1.1.2010.

Valtionosuusuudistus

Yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määräytymisperusteet sekä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus säilyvät nykyisen mukaisena. Muutoksia tuli sen johdosta, että esi- ja perusopetuksen valtionosuudet maksetaan kunnille ikäluokkapohjaisesti (6-15 ikävuodet). Erityisopetuksen porrastus poistettiin. Myös kouluverkkotekijä poistettiin, mutta vaikutus on otettu huomioon asukastiheystekijää muuttamalla (käytännössä Jämsässä poistunut). Lievästi ja vaikeimmin vammaisten oppilaiden opetuksen järjestäminen on turvattu takaamalla opetuksen järjestäjille nykyisen tasoinen rahoitus irrallaan yhden putken mallista.

Koska esi- ja perusopetuksen valtionosuudet vuoden 2010 alusta maksetaan kunnille, on kuntien maksettava korvaus oppilaan käydessä toisen kunnan tai yksityisen opetuksen järjestäjän koulua. Korvauksesta ja korvauksen perusteista säädetään laissa. Kuntien on selvittettävä arviot ikäluokkansa oppilaiden lukumääristä, jotka käyvät koulua kuntansa ulkopuolella joko toisen kunnan tai yksityisen koulussa, samoin kuin omaan kuntaan vieraista kunnista tulevat, jotta on mahdollista arvioida korvausmenojen ja -tulojen määrää. Korvattavaksi tulee valtionosuusperusteen mukainen määrä riippuen siitä, millaisesta oppilaasta on kysymys.

Yhden putken mallin mukainen valtionosuus maksetaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnan laskennallisesta valtionosuuden perusteesta vähennetään yksi mallille yhteinen omarahoitusosuus, joka lasketaan valtakunnallisen kustannustenjakoa kuvaavan valtionosuusprosentin perusteella. Tämän ulkopuolella on asukaskohtainen yleinen valtionosuus. Valtionosuuksien tasaus säilyy nykyisenä ja liitetään yhden putken osuuteen. Maksatuksessa on yhdistetty myös yhden putken mallin ulkopuolelle jäävät opetusministeriössä edelleen päätettävät valtionosuudet. Tällöin esim. vielä ylläpitäjäjärjestelmään jäävien lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun asukaskohtainen omarahoitusosuus yhdistyy maksatuksessa kuten myös muut erikseen määräytyvät kuntien laskennalliset valtionosuudet.

Poliittisissa päätöksissä on linjattu, että uudistuksessa ei saa tapahtua muutoksia kustannuksissa kuntien ja valtion välillä eikä myöskään yksittäisten kuntien välillä. Mahdolliset kuntakohtaiset järjestelmämuutoksen vaikutukset on nollattu. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että vaikka ennakkolaskelmissa pystyttiin talousarvioon laskemaan valtionosuusperuste, ei ollut tiedossa mitä tasaaminen tarkoittaa. Huomattava merkitys on sillä, onko valtionosuuksien tasauksessa mukana ansiotulovähennyksen korottamisen kompensatio vai ei. Myöskään valmistelussa ei ollut tietoa siitä missä kohtaa valtionosuuslaskelmaa tämä tasaus tehdään, joka vaikuttaa luonnollisesti lopputulokseen. Tämän korjauksen ennakkotieto julkaistiin Vvm:n tilastona 18.11.2009 eli kuntien alkuperäisen veroprosentin ilmoituspäivävelvoitteen jälkeen.

22.1.2010

Arviointi talousarviossa 2010

Vuoden 2010 valtionosuuksista pystyttiin aikataulun vuoksi laskemaan uuden lain mukaan ainoastaan Yleinen valtionosuus ja verotulotasaus, jonka laskentaperusteina olivat arviot laskennallisesta kunnallisverosta ja maksettavasta kunnan yhteisövero-osuudesta. Ohessa on laskentaperusteista lainaus suoraan valtuuston hyväksymän talousarvion tekstistä:

"Valtionosuudet on tähän talousarvioon laskettu siten, että em. laskettujen valtionosuuksien lisäksi sosiaali-terveydenhuollon ja sivistystoimen valtionosuuteen on lisätty kehyspäättökseen mukaisesti täysimääräinen 2,7 %:n indeksikorotus. Valtionosuudet nousevat vuodesta 2009 noin 5 % eli noin 1,7 Meur. Valtionosuudet sisältävät verotulomenetysten kompensaaion, joka on suunnilleen samansuuruinen".

Valtionosuuspäätökset ja vertailu

Valtionosuuksien tasaukset olivat Jämsän osalta 2,5 Meur. Valtionosuuksien 2010 määrään vaikuttavat viimeiset laskelmat valmistuivat ministeriössä vasta 21.12.2009, ministeriöiden valtionosuuspäätökset vuodelle 2010 on allekirjoitettu 29.12.2009.

Valtiovarainministeriön lähettämän maksuerittelyn 31.12.2009 mukaisesti Jämsän kaupungin saaman kkerän suuruus on 3.155.714 euroa ja siten valtionosuuden koko vuonna 37.868.568 euroa. Jämsän kaupungin talousarvioon vuodelle 2010 on kirjattu valtionosuuksiin 36.678.500 euroa, erotusta 1.190.068 euroa (erotus 3,2 %). Jonkin verran kaupungin valtionosuus vielä vähenee johtuen oppilasmäärän vähenemisestä, mikäli tämä valtionosuuden takaisinperintä on samaa luokkaa kuin tilinpäätöksessä 2009 eli 0,6 Meur on arvioinnin ja toteutuman erotus puolittuu 1,5 %:iin. vain muuttuu. Sivistystoimen valtionosuudet ovat vuodesta toiseen vähentyneet lopputilityksessä johtuen oppilasmäärän vähenemisestä, perusopetuksen ikäluokkien pieneneminen aiheutti vuoden 2009 valtionosuuksiin yli 536.310 euron takaisinperinnän.

Valtionosuusuudistuksessa otettiin käyttöön ns. kotikuntakorvausjärjestelmä kuntien välille. Tällöin jos jokin muu kunta kuin kotikunta järjestää 6-15-vuotiaiden perusopetusta, niin kotikunta on velvollinen suorittamaan kotikuntakorvauksen toiselle opetuksen järjestäjälle. Nämä kotikuntakorvaukset hoidetaan keskitetysti valtion järjestelmän kautta. Maksuerittelyssä näkyvät kotikuntakorvaustulot ja -menot. Jämsän kaupunki on järjestelmässä maksajan roolissa, erotus on 11.472 euroa/kk (127.664 €/v) ja osuus vähentää maksettavaa valtionosuutta. Kotikuntakorvaukset eivät sinällään ole valtionosuutta, vaan ne pitää kirjata toimintamenoihin ja -tuloihin. Sivistystoimen vuoden 2010 talousarvioon näitä kotikuntakorvauksia ei ole huomioitu käyttötalouteen tulee lisämenoja talousarvion muutoksen yhteydessä.

Ylläpitäjäjärjestelmästä ja vapaasta sivistystyössä Jämsän kaupunki on myös nettomaksaja kuten noin 300 muuta kuntaa Suomessa. Jämsän kaupungin rahoitusosuus on siinä järjestelmässä 314.904 euroa/kk eli lähes 3,8 Meur/vuosi, mikä summa vähennetään myös peruspalvelujen maksuosuudesta.

Julkisuudessa on ollut esillä vain peruspalvelujen valtionosuuden määrä (41.785.084 euroa) ja sitä sitten on verrattu talousarviossa budjetoituun valtionosuusmäärään. Tilastoja on näin valitettavasti tulkittu väärin ja päädytty myös väriin johtopäätöksiin.

Jämsässä perjantaina 22. päivänä tammikuuta 2010

JÄMSÄN KAUPUNKI

Tapani Mattila
kaupunginjohtaja

Ari Luostarinen
talousjohtaja